



SKAUT

VIZE SKAUTSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Od roku 2021 Junák – český skaut vydává každoroční [analýzy kapacit skautského kvalifikačního vzdělávání](#). Z těch je zřejmé, že dlouhodobě chybí účastnická místa na čekatelských a vůdcovských kurzech. Ústřední orgány pro zlepšení situace přijaly řadu drobných opatření a vzdělavatelské týmy realizovaly řadu změn a nových projektů. Došlo sice k navýšení kapacit na čekatelských kurzech. Přesto vzdělávací kapacity stále nestačí dnešní velikosti organizace a zejména na úrovni vůdcovského vzdělávání je situace velmi neuspokojivá. Proto ústřední orgány připravují výraznější změnu v systému skautského vzdělávání.

Tento dokument vznikl postupně v řadě dílčích kroků, přibližně mezi dvěma [Ústředními lesními školami](#), 2024 a 2025. Součástí procesu byla jak prezenční setkání se zástupci a zástupkyněmi skautských kurzů, tak online setkání a veřejně přístupná připomínkováání. Výslednou podobu dokumentu schválilo Náčelnictvo 6. prosince 2025.

Vize skautského vzdělávání shrnuje, jaké má vzdělávání v brzké době být, co má Junáku – českému skautu přinášet.

Mise změny skautského vzdělávání pojmenovává záměry které je potřeba udělat v nejbližší době, abychom se přiblížili naplňování vize.

Komentář k Vizi skautského vzdělávání a Misi změny doplňuje širší kontexty a mj. ukazuje, že systémová změna se netýká pouze kvantity v podobě kapacit, ale také kvality vzdělávání.

Na Vizi skautského vzdělávání a další části dokumentu navážou kroky, které povedou k přijetí konkrétní inovované podoby systému skautského vzdělávání.

Vize skautského vzdělávání

Skautské vzdělávání

- přispívá k naplňování poslání Junáka – českého skauta,
- významně přispívá ke kvalitě činnosti a celkové kultuře organizace Junák – český skaut,
- zajišťuje přípravu a podporu pro kvalitní a bezpečné vedení výchovných a organizačních jednotek,
- vytváří prostor a příležitosti pro osobní rozvoj a celoživotní učení,
- podporuje vzdělávané k další činnosti v organizaci,
- stojí na autentických osobních setkáních, dialogu a sdílení jak mezi vzdělavateli a účastníky, tak mezi účastníky navzájem,
- využívá také kvalitní zdroje pro sebeřízené učení a další podporu,
- reaguje na aktuální trendy a vyvíjející se potřeby organizace,
- vytváří srozumitelně strukturovaný systém kvalifikací a vzdělávacích akcí.

Mise změny skautského vzdělávání

- 1) Potřebujeme zvýšit dostupnost skautského vzdělávání. Tak aby se ke vzdělání dostávalo více zájemců než nyní, aby zájemci dostali vzdělání tehdy, když ho potřebují.
- 2) Kvalifikační stupně směřující k vedení oddílu se nemají obsahově opakovat. Mají na sebe navazovat. Mají představovat minimum potřebné k vedení oddílu. Provedeme redukci obsahu kvalifikačních stupňů. (Individuální opakování vzdělávacího obsahu má být jistě možné. Mají k tomu existovat vhodné nástroje a kvalitní zdroje. Opakování ale nemají zajišťovat kvalifikační stupně jako takové. Redukce obsahu kvalifikačních stupňů neznamená redukci celkového vzdělávání, ale toho, co se bude vyžadovat pro udělení kvalifikace.)
- 3) Významnou součástí skautského vzdělávání mají zůstat skautské prezenční kurzy. Představují velmi cenný prožitek skautského společenství a současně vykročení z okruhu jednoho oddílu nebo střediska.
- 4) Vedle prezenčního vzdělávání chceme využívat moderní technologie pro zpřístupňování vzdělávacích obsahů.
- 5) Vytvoříme podmínky pro sebeřízené učení (včetně orientace vzdělávaných v takovém učení a včetně kvalitních zdrojů k učení), které bude doplňovat kvalifikační vzdělávání.
- 6) Posílíme praktičnost vzdělávání. Základní vzdělávání směřující k vedení oddílu více propojíme s praxí a budeme usilovat o zmenšení jeho "akademičnosti". Budeme stavět na reflexi zkušeností.
- 7) Od systému kvalifikací pro vedení oddílu odvodíme další úpravy v systému vzdělávání (střediskové minimum, odborné činovnické kvalifikace, instruktorská kvalifikace).
- 8) Rozvineme komunikaci mezi vzdělavatelskými týmy a organizačními jednotkami ve věci doporučení účastníků ke kvalifikacím. Zdůrazníme odpovědnost středisek za jmenování do funkce vedoucího oddílu ve vztahu ke kvalifikacím.
- 9) Vybereme a odpilotujeme prvky, které budou tvořit funkční systém skautského vzdělávání v souladu s vizí a výše uvedenými body.
- 10) Budeme průběžně monitorovat dopady změny a ověřovat, zda systém naplňuje Vizi skautského vzdělávání kvalitativně i kvantitativně. Získané poznatky využijeme k dalším úpravám systému.

Komentář k vizi skautského vzdělávání a misi změny

Systém skautského vzdělávání potřebuje změny, které povedou k funkčnímu modelu odpovídajícímu dnešní (případně rostoucí) velikosti Junáka - českého skauta, a také celkové situaci v dnešním světě. Tyto změny mají směřovat k tomu, že budeme mít dostupné vzdělávání, které bude vnímáno jako funkční podpora pro kvalitní skautskou činnost.

Kvalitu přitom vnímáme jako křehký ideál, o který usilujeme, který máme stále promýšlet a směřovat k němu. Je to ideál, pro který nestačí stanovit formální požadavky a vykazatelné indikátory. Zásadní pro kvalitu je upřímná snaha těch, kdo se do vzdělávání zapojují, jejich kontinuální dialog a hledání odpovědí na aktuální výzvy.

Hlavní osa úvah rozvíjejících vizi a možnosti následných změn systému vzdělávání se týká především přípravy a oprávnění k vedení oddílu. To je základní linie, na kterou budou dále navazovat úpravy dalších kvalifikací - střediskového minima, odborných činovníckých kvalifikací, instruktorské kvalifikace. Tyto návaznosti se budou odvíjet od konkrétních posunů v přípravě k vedení oddílu.

1. Význam skautského vzdělávání

1. Skautské vzdělávání představuje příležitost pro inspiraci a rozvoj jak pro osobní život dospívajících a dospělých skautů a skautek, tak pro oddíly, ve kterých působí, a pro projekty, které realizují.
2. Skautské vzdělávání přispívá k celkové kultuře organizace, naplňování jejího poslání a kvalitě výchovného působení.
3. Skautské vzdělávání má vytvářet příležitosti, kde může každý zájemce získat prožitek kvalitního skautingu, o který se může opírat, aby byl dobrým vedoucím (případně činovníkem v jiné roli).
4. Skautské vzdělávání má být dobře dostupné, nezatížené neopodstatněnými překážkami pro účast (např. v podobě nedostatečných kapacit vzdělávacích akcí, finanční nedostupnosti, nepřiměřené náročnosti kvalifikací aj.).
5. Skautské vzdělávání má vnímat a zohledňovat trendy (pozitivní i problematické) v oblastech výchovy, vzdělávání, ale i celkově společenské. Má je přiměřeně reflektovat, ale ne na všechny má nutně přistupovat.
6. Předpokládáme, že i v budoucnosti bude mít zásadní význam schopnost budovat kvalitní mezilidské vztahy a také umět se postavit za skautské hodnoty, žít podle nich. Předpokládáme, že svět bude přinášet řadu výzev, ale nemyslíme, že je dokážeme předem všechny odhadnout. Chceme se na ně připravovat právě skrze vztahy, skrze hodnotové zakotvení, kritické myšlení, odolnost a otevřenost dalšímu vývoji. Myslíme, že se předem nepřipravíme na konkrétní hrozby. Ale jsme si

vědomi toho, že bude potřeba hledat odpovědi na nové situace a obtíže, hledat v duchu hesla Bud' připraven!

7. Příprava na vedení oddílů představuje stěžejní linku skautského vzdělávání, protože skauting je výchovné hnutí. Současně má ale existovat i další kvalitní vzdělávání pro jiné funkce a role v organizaci.

2. Významné rysy skautského vzdělávání

Skautské vzdělávání jako společenství

1. Pro skautské vzdělávání má nenahraditelný význam společenství, sdílení zkušeností a setkávání s inspirativními osobnostmi.
2. Mezi významné potenciály skautského vzdělávání patří zážitek skautského ducha ve společenství, setkávání a sdílení, otevřený dialog, formativní zkušenost přechodového rituálu aj.
3. Na kvalitě skautského vzdělávání se podílí dialog mezi vzdělavatelskými týmy a pestré zkušenosti vzdělavatelů. Vzdělávací akce ani jejich týmy nemají vytvářet uzavřené sociální bubliny.
4. Skautské vzdělávání často pracuje s omezeným časem pro vzdělávací akce. Jsme si přitom vědomi toho, že významné posuny (osobní transformace), o které ve vzdělávání dospělých významně jde, se neodehrávají rychle, že některé věci potřebují dozrání, že někdy je časová náročnost opodstatněná. Také opravdovost vztahů ve společenství potřebuje čas.
5. Na kvalitu naplňování poslání organizace zdaleka nemají vliv jen vzdělávací akce. Zásadní význam má také každodenní komunikace a spolupráce ve výchovných a organizačních jednotkách, místní kultura skautského společenství, přístup k nástupnictví aj.

Formáty vzdělávání – kurzy jako pilíř, ale i nové přístupy

6. Chceme mít srozumitelný systém vzdělávání vedoucí ke kvalifikacím, které pomáhají udržovat dobrý standard vedení oddílů, a navazující podporu pro osobní rozvoj, systém, který vede k tomu, že činovníci na sobě dále pracují, reflektují svoji práci a mají další možnosti, jak se dál vzdělávat.
7. Kurzy představují, a i nadále mají představovat zásadní prvek skautského vzdělávání. Usilujeme o jejich zachování do budoucna. Jejich dostupnost může být podpořena částečnými úpravami formátu kurzů (např. zkrácením celkového rozsahu) a také podmínkami získávání kvalifikací tak, aby typickému vedoucímu stačilo pro plnou kvalifikovanost absolvovat jeden kurz (místo několika). K lesním kurzům má existovat alternativa v podobě kurzů rozložených do několika víkendů,

keré umožní účastníkům dobře skloubit vzdělávání s osobním a pracovním životem.

8. Některé oblasti skautského vzdělávání mají být pokryty kvalitními a dobře dostupnými formáty bez osobní účasti (online formáty, e-learning, návodné manuály, případně autoevaluační testy či využití AI asistenta). Mj. to znamená úsporu času během osobních setkání, který je možný věnovat složitějším cílům, než je předávání základních faktických informací.

Ideály a postoje jako základ skautského vzdělávání

9. Skauting stojí na ideálech, které se odrážejí v postojích a jednání skautů, zejména dospělých. Ti jsou zároveň vzory ve vedení oddílů. Skautské vzdělávání má zdůrazňovat význam postojů v souladu s ideály a inspirovat k nim. Tyto postoje lze však obtížně systémově ověřovat. Spíše můžeme pouze rozpoznat, pokud je někdo nenaplnuje nebo popírá. V případě takového rozpoznání ve vzdělávacím procesu by měli vzdělavatelé vstoupit do dialogu se střediskem a zodpovědně rozhodnout o ne/udělení kvalifikace. Postojové kompetence má skautské vzdělávání rozvíjet, ale lze je jen velmi obtížně ověřovat formou zkoušení. Postoje se spíše projeví v činnosti, ve společenství, v dlouhodobějším horizontu, v kritických situacích. Hlavní odpovědnost za jmenování vůdce oddílu do funkce tedy i nadále nese středisko, které má být nejlépe schopné posoudit jeho vhodnost.

Dobrovolnická služba vzdělavatelů jako klíčová hodnota

10. Skautské vzdělávání stojí na dobrovolnické službě vzdělavatelek a vzdělavatelů, která představuje nesmírnou hodnotu pro organizaci a její kulturu. Současně je svědectvím o životě pro skautské ideály.
11. Jak kvalita, tak dostupnost skautského vzdělávání úzce souvisí s tím, kolik aktivních vzdělavatelek a vzdělavatelů Junák - český skaut má a jaké na ně klade požadavky.

3. Principy pro nový systém vzdělávání

Celoživotní učení jako základní princip

1. Skautské vzdělávání má odrážet potřebu celoživotního rozvoje, vzdělávání a učení se. Proces vzdělávání není nikdy zcela ukončený. Mění se svět kolem nás, měníme se my sami. Objevují se nové nejistoty a výzvy. Mj. se stále zvyšuje využití technologií včetně umělé inteligence. Skauting může představovat zdravou protiváhu životu a komunikaci s technologiemi a umělou inteligencí. Péče o lidskost představuje i v tomto kontextu stále aktuální úkol. Výchovu a vzdělávání chápeme jako odpovídání na tyto výzvy.

2. Vzdělavatelé mají odpovědnost za kvalitu svého působení. Považujeme za projev dobrých vzdělavatelů i to, že dál pracují na svém rozvoji. Vedení kurzů spolunese odpovědnost za úroveň svých instruktorů.

Dostupnost vzdělání ve správný čas

3. Potřebujeme, aby konkrétní obsahy skautského vzdělávání byly dostupné v době, kdy to potenciální účastníci potřebují. Typicky krátce před nástupem do funkce, případně velmi krátce po nástupu do funkce, nikoli několik let po nástupu do ní.

Přehledný a efektivní systém kvalifikací

4. Systém kvalifikací, které k něčemu opravňují, má být přehledný a srozumitelný. K jednoduchému základu mají existovat další doplňující zdroje kvalitních informací a podpory.
5. Kvalifikační stupně, které opravňují ke konkrétním funkcím, mají zahrnovat nezbytné minimum nutné pro výkon funkce. Nemají tedy pokrývat plnou šíři kompetenčního profilu. Každý držitel kvalifikace má mít přístup ke kvalitním zdrojům pro svůj další rozvoj i pro řešení problémů souvisejících s jeho funkcí či rolí.
6. Obsah kvalifikačních stupňů (to, co se ověřuje), má být standardizovaný a shodný v rámci celé organizace. Další obsahy vzdělávání a také vzdělávací formy mohou a mají být různorodé.
7. Nezdvojujeme obsahy kvalifikací v navazujících kvalifikačních stupních, naopak obsah kvalifikačních stupňů opravňujících k vedení oddílu má na sebe navazovat a doplňovat se, nemá se opakovat.
8. Možnost zopakovat nebo občerstvit si nějaké vzdělávací obsahy má být zajištěna v rámci podkladů pro sebeřízené učení. Podklady pro sebeřízené učení mají zahrnovat široké pole vzdělávacích obsahů, které umožní vzdělávání nad rámec kvalifikací. Sebeřízeným učením se myslí osobní iniciativa učícího se, která zahrnuje mj. aktivní přístup, plánování, sebehodnocení a využívání různých zdrojů učení. Pro podporu sebeřízeného učení má vzniknout nejen široká databáze zdrojů, ale také podklady pro plánování a sebehodnocení.
9. Potřebujeme rozlišovat mezi tím, co (a zda) opravdu potřebujeme ověřovat, co dovedeme ověřovat, co potřebujeme jen učit, k čemu máme mít jen srozumitelné návody.
10. Kvalifikační stupně pro vedení oddílu mají být dobře dosažitelné i pro uchazeče, kteří nemají nebo nesměřují k vysokoškolskému vzdělání.

Praktické a kvalitní vzdělávání

11. Je žádoucí, aby se ve skautském vzdělávání vyučovalo a ověřovalo především to, co budou držitelé kvalifikací skutečně používat v (oddílové) činnosti.
12. Je žádoucí, aby v týmech akcí připravujících na vedení oddílu byli vzdělavatelé s čerstvou zkušeností z vedení oddílu.

13. Při kládáme velký význam reflexi oddílové zkušenosti vedoucích. Chceme, aby skautští vedoucí reflektovali své pojetí ideálu skautského oddílu a skautského vůdce či vůdkyně.
14. Součástí skautského vzdělávání má být také nasměrování k osobní reflexi účastníků, představení možností pro sebeřízené učení (včetně rozpoznávání vlastních vzdělávacích potřeb) a další rozvoj.
15. Skautské vzdělávání má být praktické a užitečné, a má tak být vnímáno. Má zahrnovat nácvik užitečných dovedností v modelových situacích, které se skutečně stávají v oddílové činnosti, a také reflexi praxe z vlastní oddílové činnosti.

Význam skautských kurzů

16. Skautské vzdělávání má využívat různé formy výuky a ověřování se snahou o podporu atraktivnosti a efektivity vzdělávacích procesů.
17. Skautské kurzy (ať už bude jejich výsledkem konkrétní kvalifikace či nikoliv) mají být chápány jako velmi významná zkušenost. Je žádoucí, aby v každém oddíle byl (ke zvážení povinně) ve vedení někdo, kdo zažil kurz. Zkušenost z kurzu představuje mj. formativní potenciál a vystoupení z rutiny, překročení obzoru svého domovského oddílu a střediska, sdílení zkušeností a inspirací. Jako taková má velkou hodnotu v kontextu vzdělávání i dalšího působení absolventů, a to i v případě, že se přímo nepojí se získáváním kvalifikačního stupně.
18. Za kurz považujeme několikadenní intenzivní vzdělávací setkání ve stabilní sociální skupině, kde je možné navázat přátelské vztahy a zažívat spolupráci, sdílení a podporu. Předpokládáme zachování jak lesních kurzů, které mají alespoň jedno setkání trvající nejméně jeden týden vcelku, tak alternativy, kdy je setkání rozděleno do několika víkendů.
19. Kurz představuje mj. příležitost k získávání osobní zkušenosti s fungováním a uplatňováním skautské výchovné metody v její komplexnosti.

Stabilita a otevřenost změnám

20. Skautské vzdělávání má být schopné se vyvíjet, přizpůsobovat a reflektovat, co funguje a co ne.
21. Současně stojíme o to, aby ve vzdělávání existovaly nějaké stabilní pilíře, které jsou platné delší dobu.

4. Účastníci skautského vzdělávání

Základní a pokročilá úroveň vzdělávání

1. Skautské vzdělávání má své účastníky vybavit kompetencemi na základní úrovni, aby byli schopni vytvářet pozitivní společenství, dobře a bezpečně vést oddíly a kvalitně působit v činovníckých a jiných rolích.
2. Skautské vzdělávání má nabízet také příležitosti a podporu pro další rozvoj a prohlubování nad rámec základní úrovně.

Odpovědnost kvalifikovaných vedoucích

3. Vedoucí oddílu je nositelem odpovědnosti za skautskou výchovu a bezpečí v oddíle. Udržuje vnitřní kulturu oddílu a podporuje v něm dobré vztahy. Působí svým příkladem a skrze uplatňování skautské výchovné metody.
4. Vedoucí osobně nemusí umět vše, ale má mít takový přehled a reflexi, aby poznal, kdy si má říct o pomoc.
5. Kvalifikace opravňující zejména k (spolu)vedení oddílu nemá získat ten, kdo:
 1. by mohl ohrožovat druhé nevhodným jednáním (nezralá osobnost),
 2. kdo není schopen nést odpovědnost a realizovat činnost, ke které kvalifikace opravňuje,
 3. kdo není schopen realistické sebereflexe,
 4. kdo jedná v rozporu se skautskými ideály a Kodexem jednání dospělých.

Možnosti skautského vzdělávání rozpoznat takto nevhodné osoby jsou značně omezené, přesto mají vzdělávací týmy usilovat o to, aby nevhodné projevy jednání nepřehlédly. Zásadní odpovědnost za jmenování činovníků do funkcí nesou organizační jednotky.

6. Odpovědnost má být ve skautingu přiměřeně předávaná už od skautského věku. Členové a členky mají rozumět požadavkům kladeným na funkce a role v organizaci. Působení ve funkcích a rolích má být udržitelné (nemá vést k dlouhodobému přetížení a vyhoření). Samotné vzdělávání nemá představovat přetížení.
7. Členové a členky mají mít možnost orientovat se ve svých kompetencích a rozvíjet je.

Otevřenost pro dospělé nováčky

8. Skautské vzdělávání má být otevřené také dospělým nováčkům. Pro ně má existovat nepovinný vzdělávací modul "úvod do skautingu", který je v kombinaci

s aktivním zapojením ve středisku připraví na to, aby mohli navázat ve standardním skautském vzdělávání.

Vzdělávací obsah

9. Základní vzdělávací obsah (byť ne nutně stupně vzdělávání) směřující k vedení oddílu má být odvozen od linie rolí: Rádcování družiny - Podíl na spoluvedení oddílu - Vedení oddílu.
10. Vzdělávání má zohledňovat potřeby jednotek, organizace jako celku i jednotlivců.
11. Vzdělávání nemá mít jen funkci prvotní kvalifikace pro působení v roli nebo funkci. Má nabízet také podporu a doprovázení po získání kvalifikací. Vzdělávání má účastníkům představit možnosti, jak mohou i v budoucnu reflektovat vlastní praxi a těžit z toho pro vlastní rozvoj.
12. Vzdělávání má účastníkům poskytovat (mj. skrze vzdělávací obsah) zpětnou vazbu o jejich připravenosti na působení ve funkcích a rolích.